

Archeologienota
Petegem-aan-de-Leie (Deinze) – Fietssnelweg
Leiemeersstraat en Machelenstraat

Jordi Bruggeman

Bornem
2022

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bv
Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteur: Jordi Bruggeman

All-Archeo bv
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2022/12.807/33

© All-Archeo bv

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek.....	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	6
2.3	Onderzoeksopdracht	7
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	7
2.3.2	Beschrijving geplande werken.....	7
2.3.3	Werkwijze	11
2.4	Assessmentrapport	11
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied.....	11
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	19
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	23
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese.....	25
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	26
3	Samenvatting.....	27
4	Bibliografie	28
4.1	Publicaties	28
4.2	Websites	28
5	Bijlagen	29
5.1	Archeologische periodes	29

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2022A451

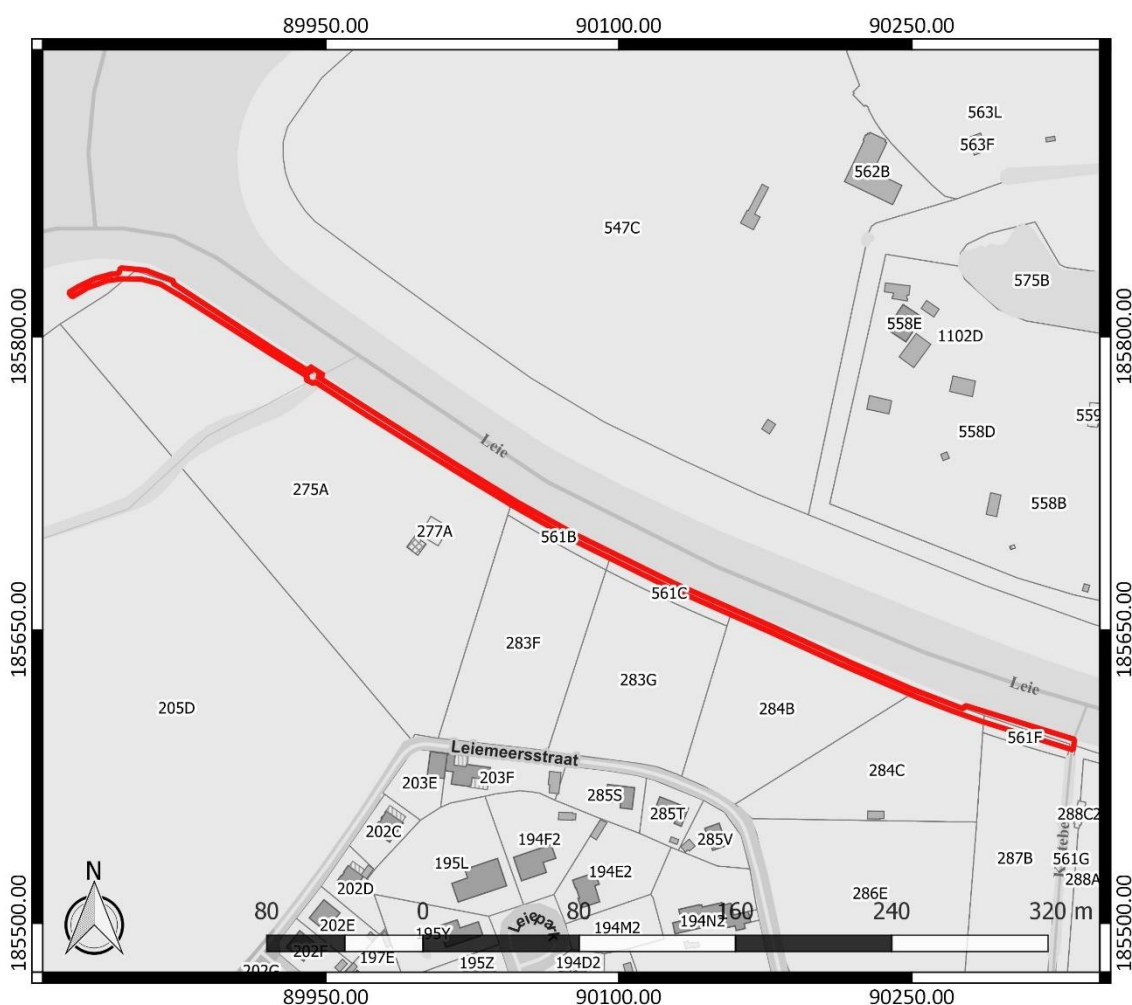
Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Oost-Vlaanderen, Deinze, Petegem-aan-de-Leie, Leiemeersstraat, Leyhoek

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 89817.9, 185586.44
- 90333.3, 185835.23

Kadastraal plan:

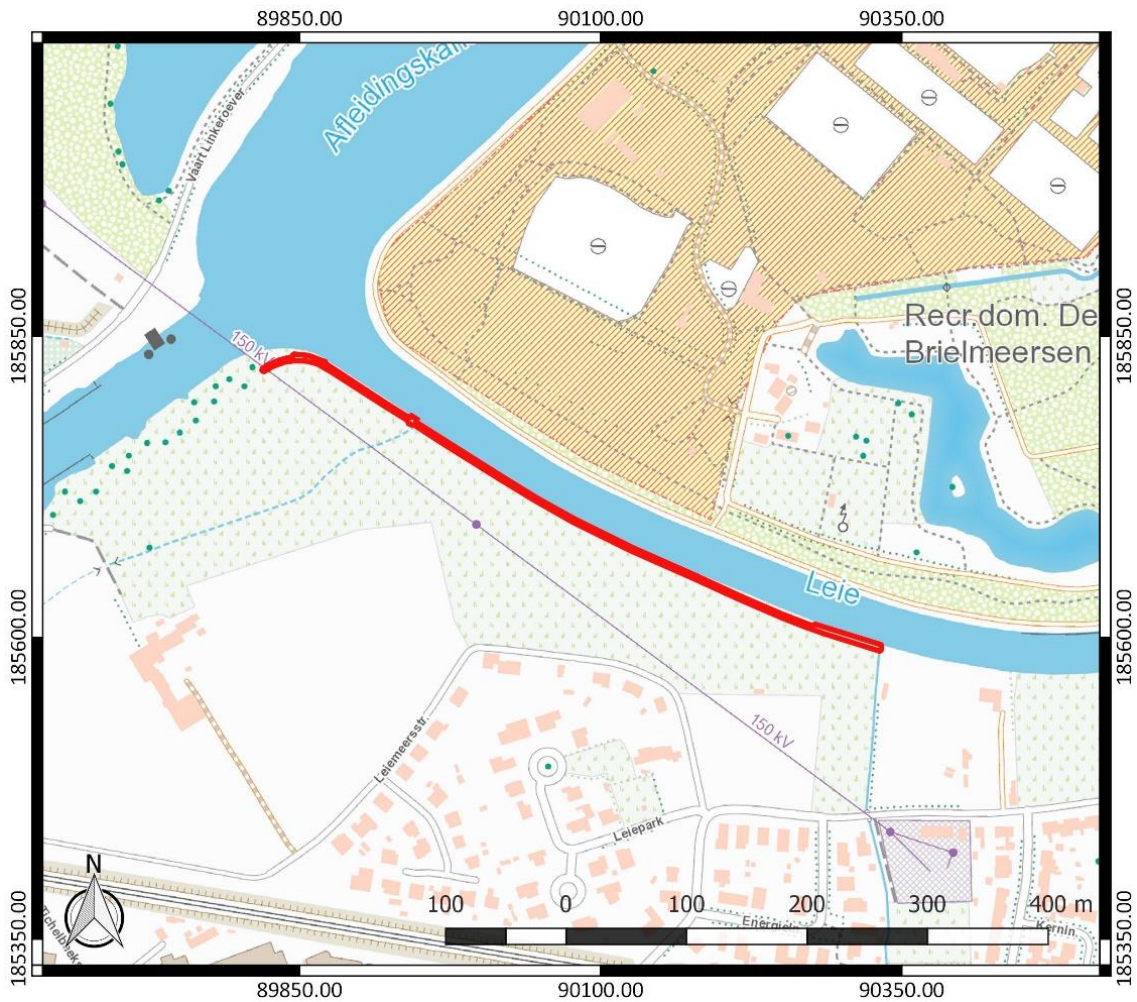

Figuur 1: Kadastraal plan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Deinze, Afdeling 3 (Petegem-aan-de-Leie), sectie A, nummers 275A, 284B, 284C, 561B, 561C, 561F en openbaar domein

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 1924 m²

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 26/01/2022 – 02/03/2022

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, steentijd, metaaltijden, middeleeuwen, nieuwste tijd, akkerland, grasland, rivier, paleobodem

Verstoorde zones: er zijn geen gekende verstoorde zones.

2.2 Archeologische voorkennis

Er is geen concrete archeologische voorkennis met betrekking tot het onderzoeksgebied.

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

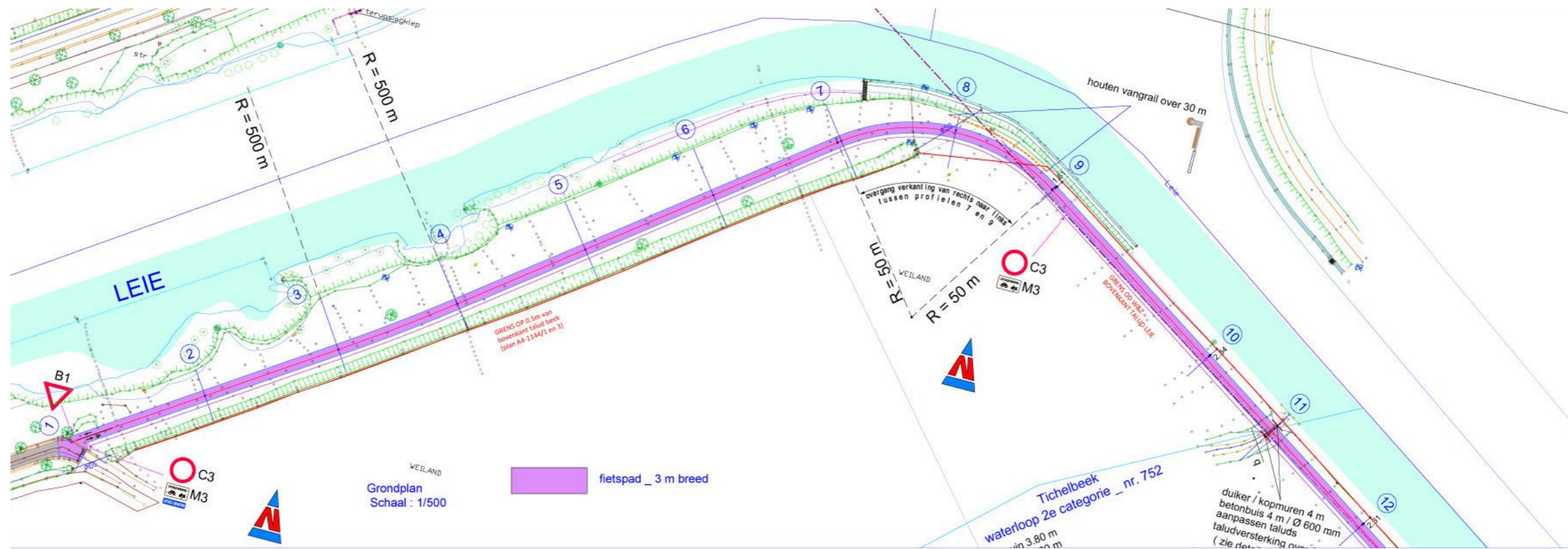
Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: er zijn geen randvoorwaarden van toepassing.

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Binnen het onderzoeksgebied wordt een nieuwe fietssnelweg aangelegd langs de Leie dat zich ten noordoosten bevindt van de Leiemeersstraat en de Machelenstraat (Figuur 3 en Figuur 4). Het fietspad wordt aangelegd over een lengte van ca. 575 m en zal een breedte van ca. 3 m hebben (Figuur 5 en Figuur 6). De aanlegdiepte van het fietspad en fundering zal ca. 40 cm bedragen. Plaatselijk worden een inbuizing van de beek en nieuwe kopmuren voorzien langs het fietspad, ter hoogte van waar het fietspad de waterloop kruist. Op twee plaatsen worden ook nog houten vangrails aangelegd. Door het samenvallen van het projectgebied met dat van De Vlaamse Waterweg zullen de werken die in de omgevingsvergunning worden aangevraagd slechts plaatsvinden tussen dwarsprofiel 7 en 18.

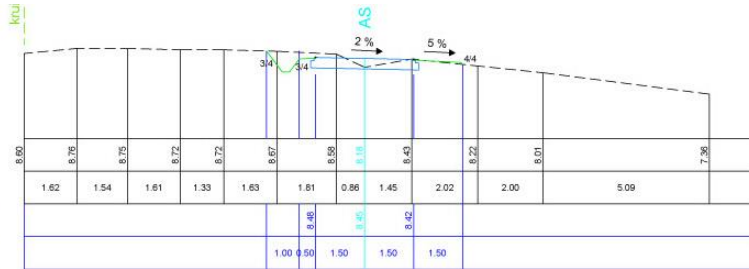
Figuur 3: Ontwerpplan (deel 1)

Figuur 4: Ontwerpplan (deel 2)

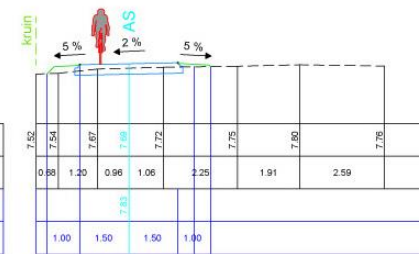
Dwarsprofiel: 7

Km 217.86m
Hsch 1/100
Lsch 1/100
Vvlak 6.00 T.A.W.

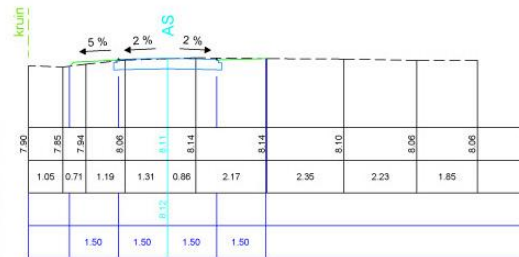
Dwarsprofiel: 10

Km 339.53m
Hsch 1/100
Lsch 1/100
Vvlak 6.00 T.A.W.

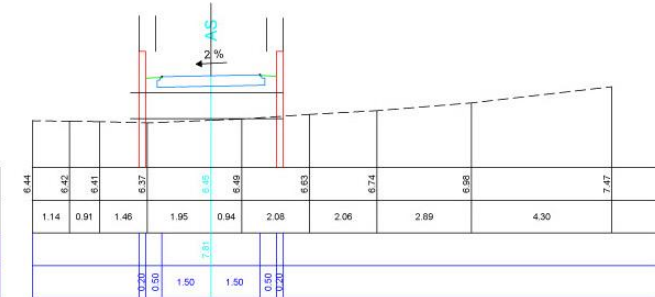
Dwarsprofiel: 8

Km 248.69m
Hsch 1/100
Lsch 1/100
Vvlak 6.00 T.A.W.

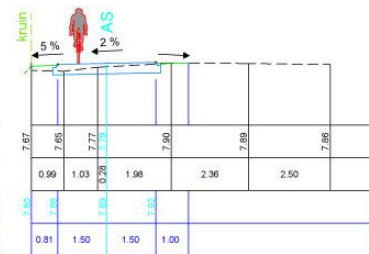
Dwarsprofiel: 11

Km 365.15m
Hsch 1/100
Lsch 1/100
Vvlak 5.00 T.A.W.

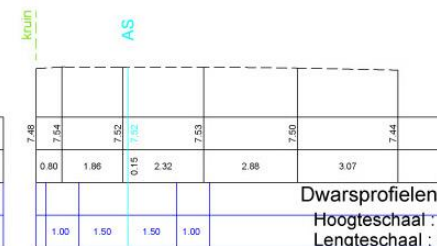
Dwarsprofiel: 9

Km 470.34m
Hsch 1/100
Lsch 1/100
Vvlak 6.00 T.A.W.

Dwarsprofiel: 12

Km 399.53m
Hsch 1/100
Lsch 1/100
Vvlak 6.00 T.A.W.

Dwarsprofielen
Hoogteschaal: 1/100
Lengteschaal: 1/100

Figuur 5: Dwarsprofielen (deel 1)

Dwarsprofiel: 13

Km 459.53m
 Hsch 1/100
 Lsch 1/100
 Vvlak 6.00 T.A.W.

HOOGTEPEIL BESTAAND
TUSSENAFSTANDEN
HOOGTEPEIL ONTWERPEN
TUSSENAFSTANDEN

Dwarsprofiel: 16

Km 689.28m
 Hsch 1/100
 Lsch 1/100
 Vvlak 6.00 T.A.W.

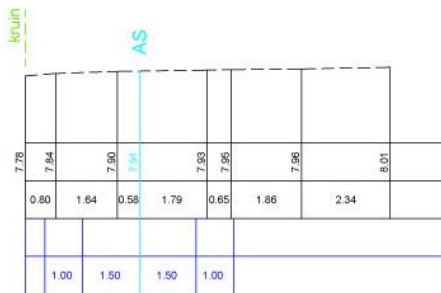
HOOGTEPEIL BESTAAND
TUSSENAFSTANDEN
HOOGTEPEIL ONTWERPEN
TUSSENAFSTANDEN

Dwarsprofiel: 14

Km 532.67m
 Hsch 1/100
 Lsch 1/100
 Vvlak 6.00 T.A.W.

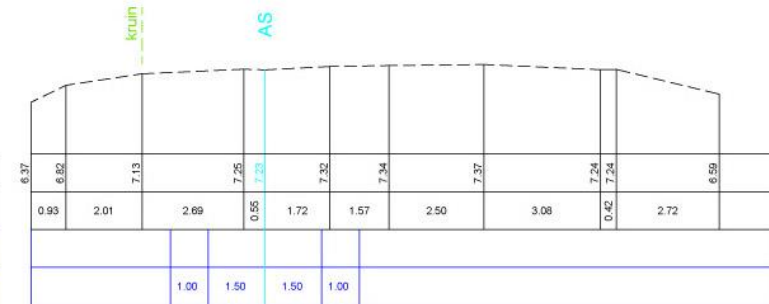
HOOGTEPEIL BESTAAND
TUSSENAFSTANDEN
HOOGTEPEIL ONTWERPEN
TUSSENAFSTANDEN

Dwarsprofiel: 17

Km 752.34m
 Hsch 1/100
 Lsch 1/100
 Vvlak 5.00 T.A.W.

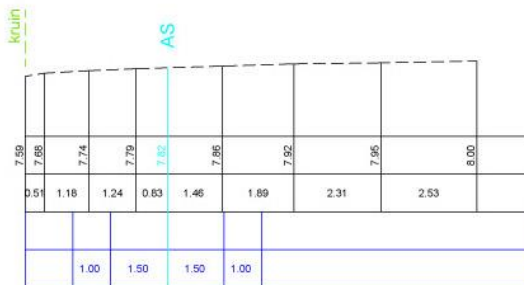
HOOGTEPEIL BESTAAND
TUSSENAFSTANDEN
HOOGTEPEIL ONTWERPEN
TUSSENAFSTANDEN

Dwarsprofiel: 15

Km 605.82m
 Hsch 1/100
 Lsch 1/100
 Vvlak 6.00 T.A.W.

HOOGTEPEIL BESTAAND
TUSSENAFSTANDEN
HOOGTEPEIL ONTWERPEN
TUSSENAFSTANDEN

Dwarsprofiel: 18

Km 796.37m
 Hsch 1/100
 Lsch 1/100
 Vvlak 4.00 T.A.W.

HOOGTEPEIL BESTAAND
TUSSENAFSTANDEN
HOOGTEPEIL ONTWERPEN
TUSSENAFSTANDEN

Figuur 6: Dwarsprofielen (deel 2)

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart is niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Villaretkaart (1745-1748), de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841) en de Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van P.C. Popp (1842-1879) worden vier momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

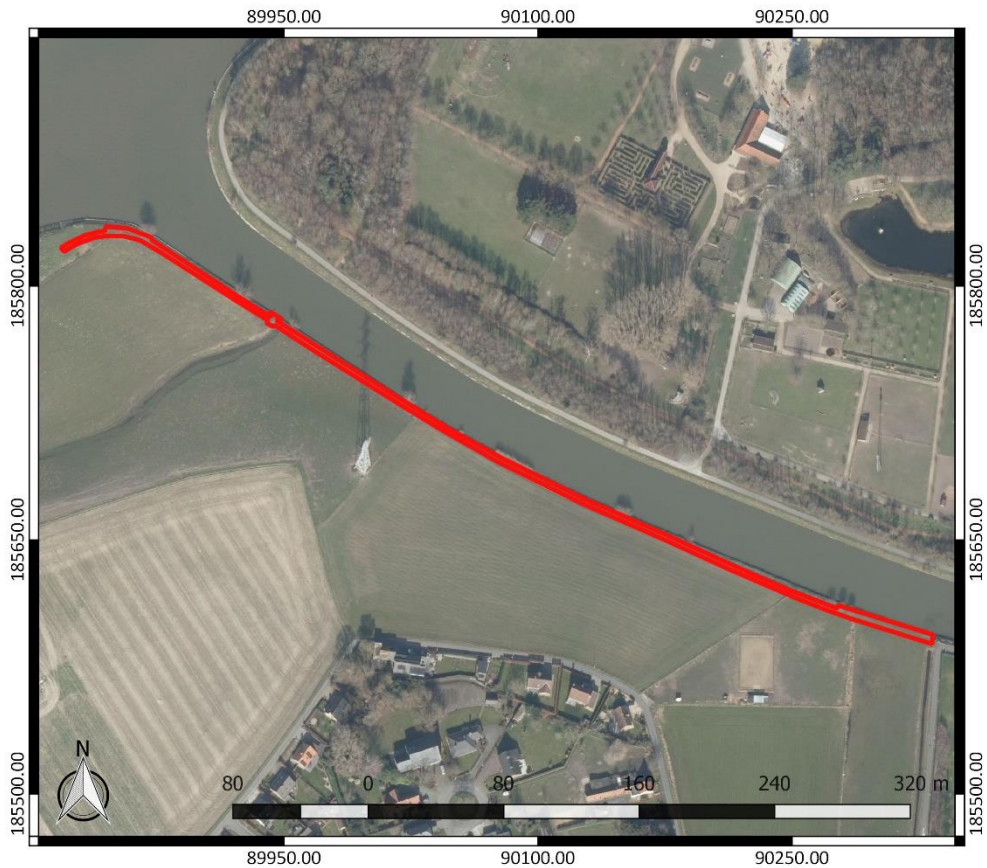
2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

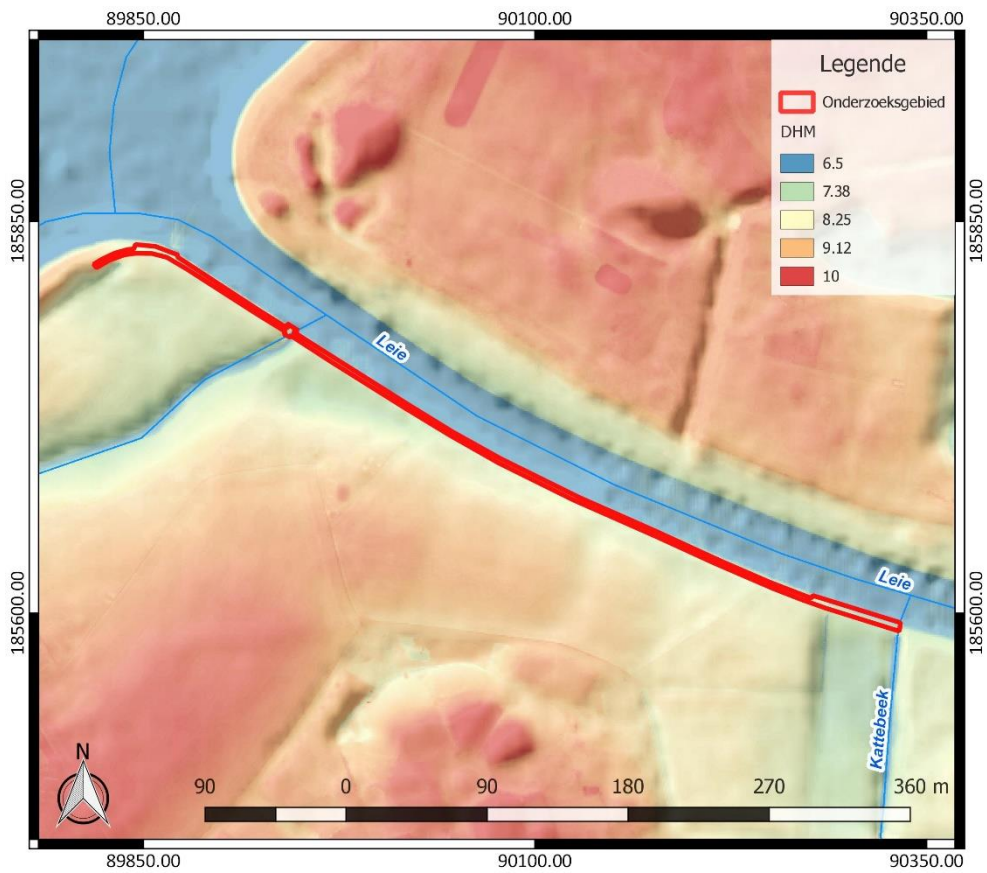
Het onderzoeksgebied is gelegen ten zuidwesten van de Leie, langs de bocht op circa 600 m ten westen van het historische centrum van Petegem-aan-de-Leie. Ten zuidwesten bevinden zich de Leiemeersstraat en de Machelenstraat (Figuur 7). Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in agrarische gebieden, parkgebieden en ter hoogte van waterwegen. Hydrografisch behoort het tot het Leiebekken, op korte afstand ten zuiden van het Bekken Gentse kanalen. Aan de zuidoostzijde van het onderzoeksgebied bevindt zich de Kattebeek die daar uitmondt in de Leie. Een naamloze waterloop doorsnijdt het onderzoeksgebied en mondt ook uit in de Leie. Het afleidingskanaal van de Leie bevindt zich ten noordwesten van het onderzoeksgebied (Figuur 9).

Het terrein is gesitueerd in het zuidelijke deel van de Vlaamse Vallei, in en langs de alluviale vlakte van de Leie nabij de overgang met de hoger gelegen ruggen van Oostrozebeke. De micromorfologie ten westen van de Leie wordt gekenmerkt door ruggen en valleien (Figuur 8).³ Het terrein kent een hoogte van 7,0 tot 8,7 m TAW en is plaatselijk ingesneden door de hoger vernoemde waterlopen die het onderzoeksgebied kruisen (Figuur 10).

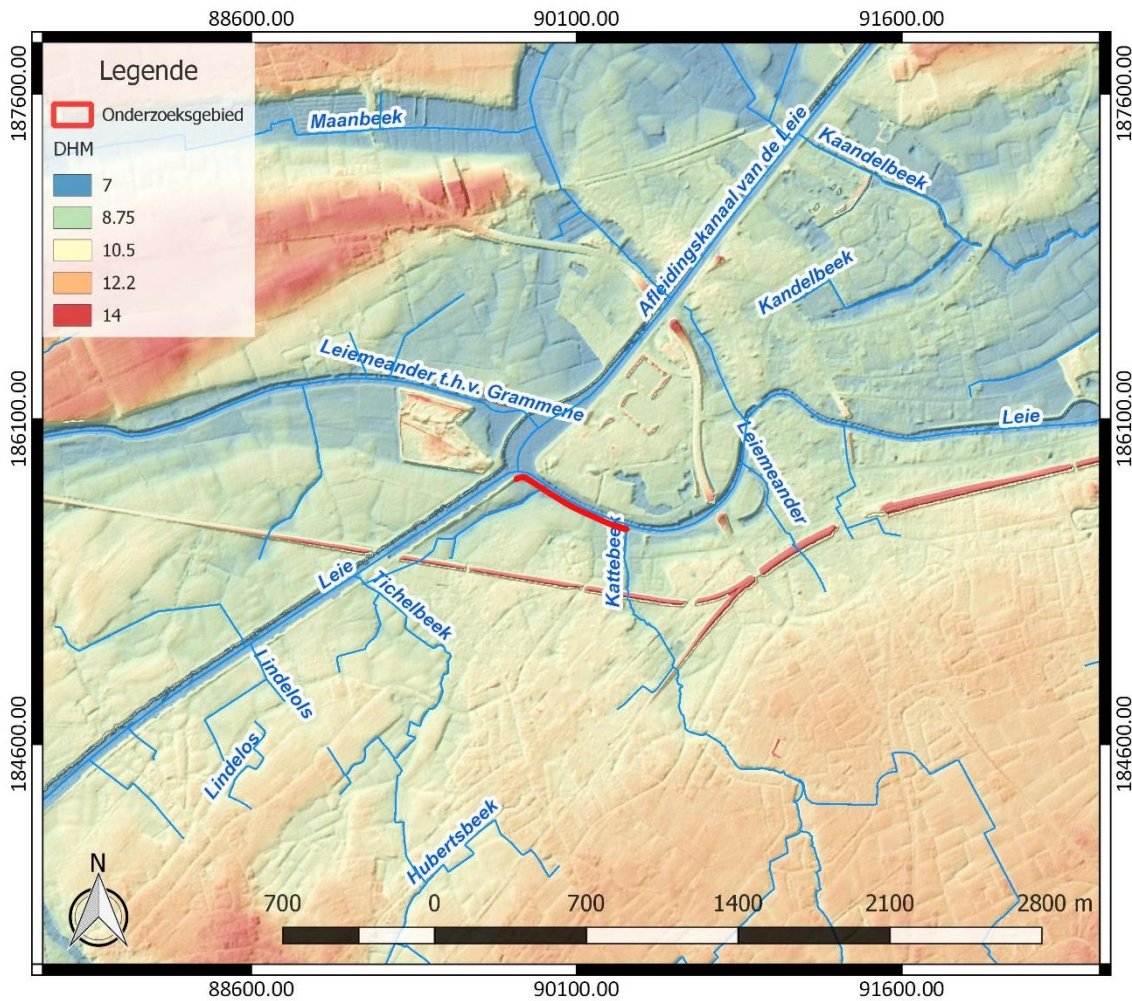
³ De Moor 1997, 8-9

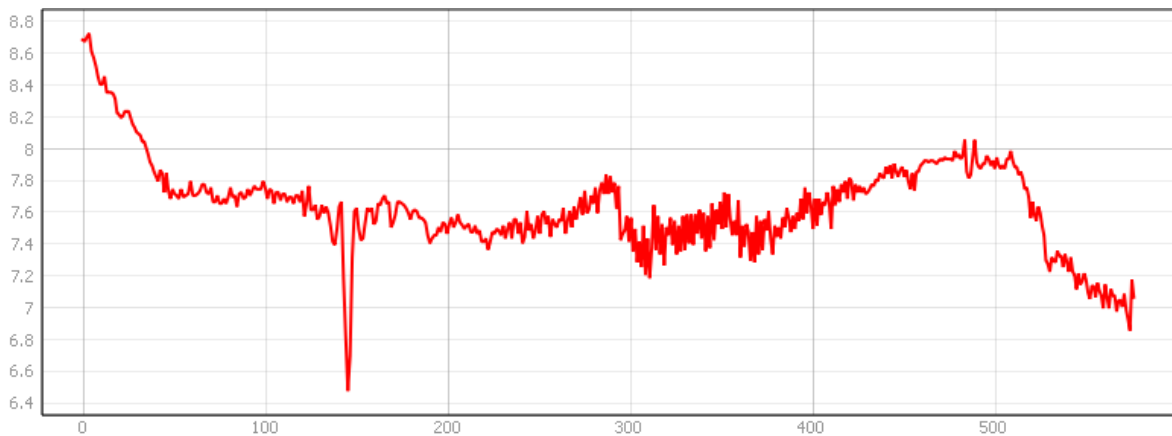
Figuur 7: Luchtfoto van 2021 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

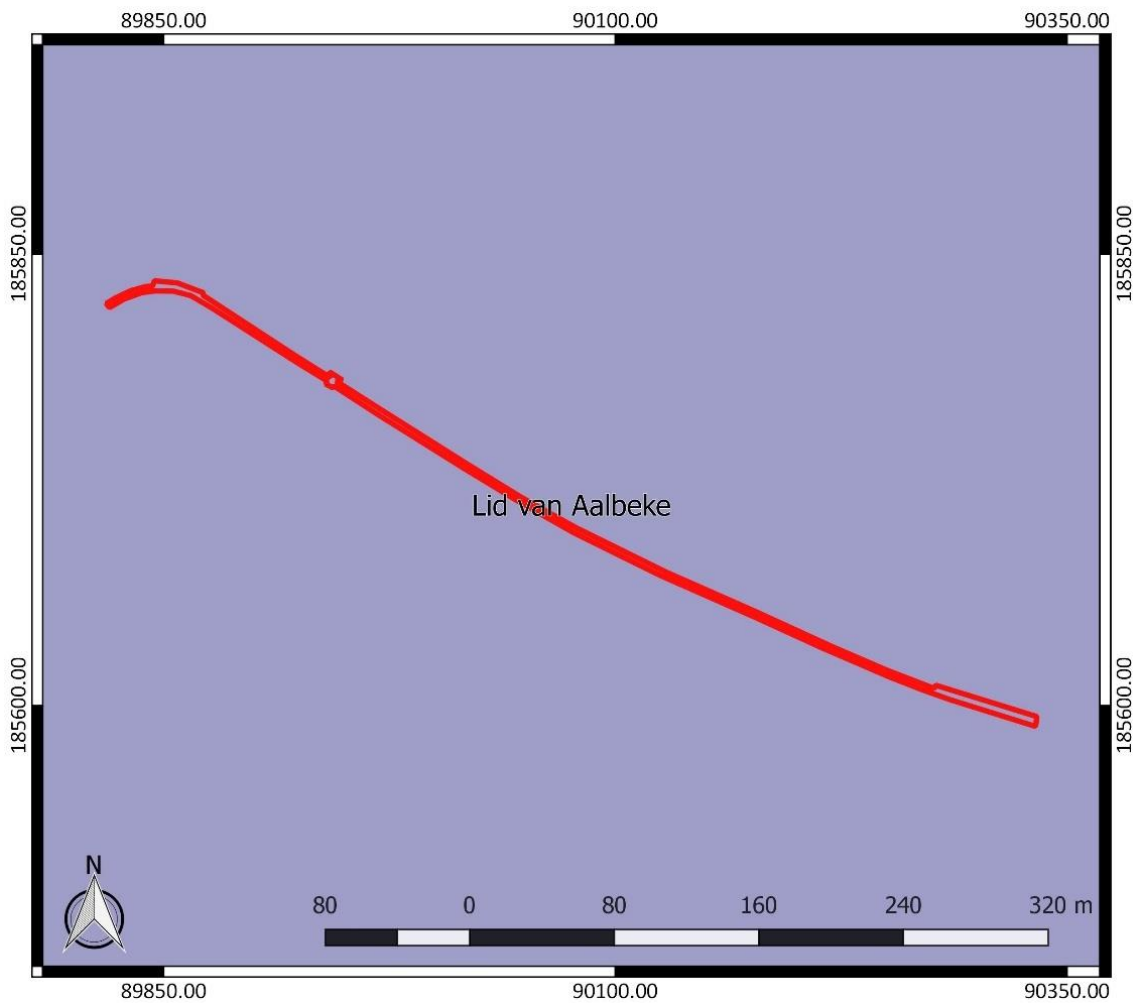
Figuur 8: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m, met aanduiding van het onderzoeksgebied

Figuur 9: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 10: Hoogteverloop van west naar oost over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

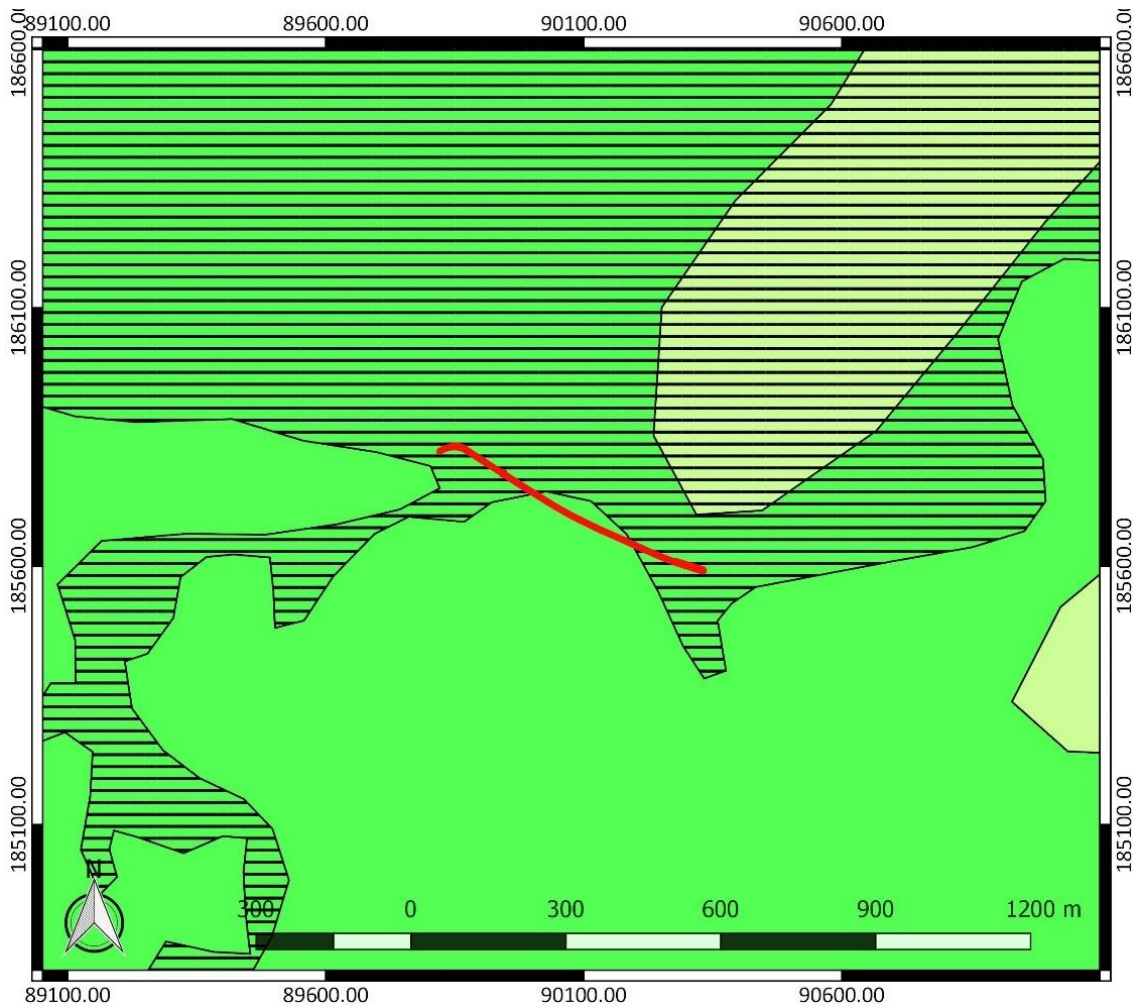

Figuur 11: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied (Figuur 11) bestaat uit het Lid van Aalbeke. Dit wordt gekenmerkt door donkergrijze tot blauwe klei, die glimmers bevat.⁴

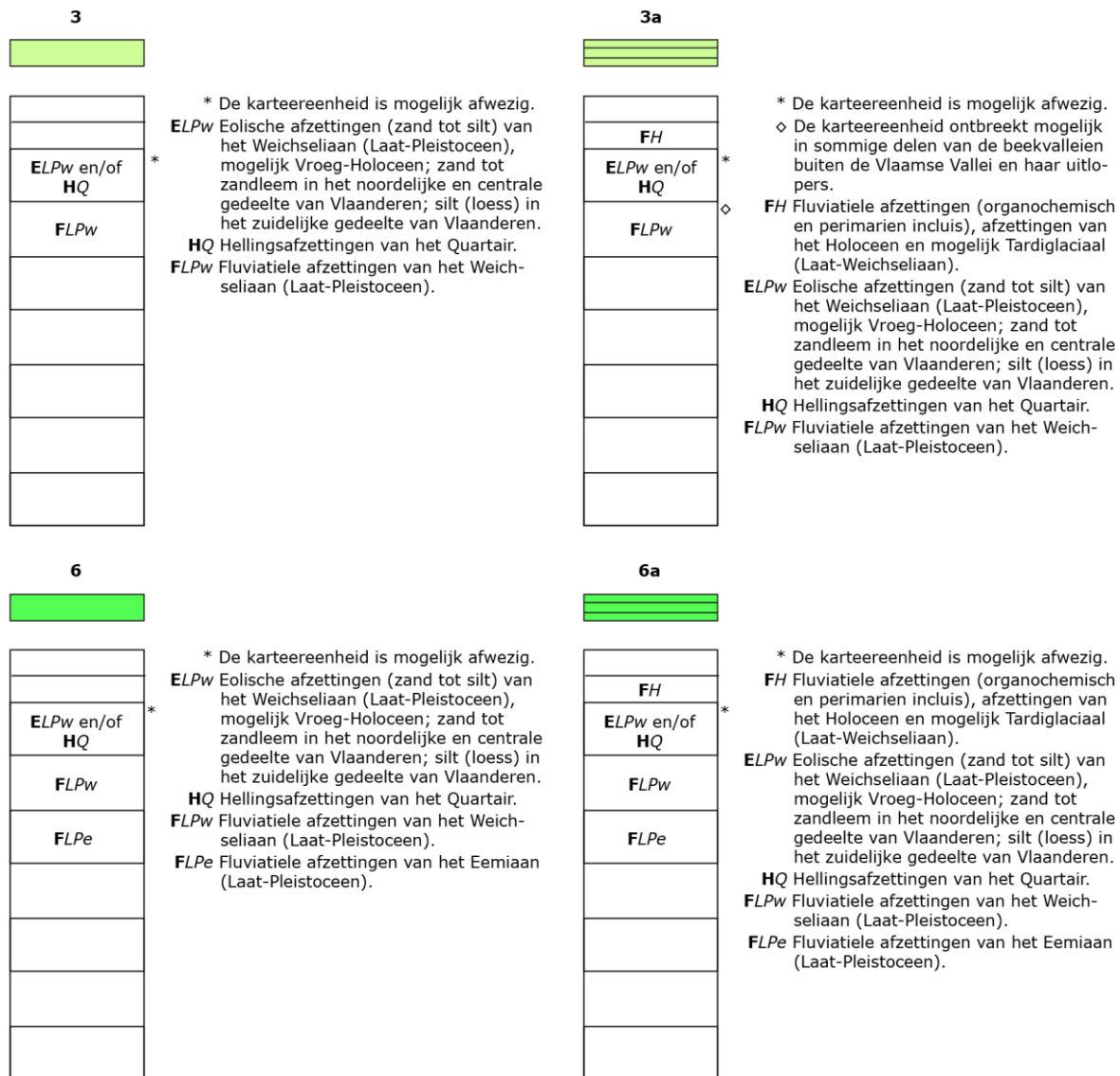
⁴ www.geopunt.be/kaart

De quartairgeologische kaart (Figuur 12) geeft aan dat er voor het centrale deel van het onderzoeksgebied sprake is van eolische afzettingen van het Weichseliaan en mogelijk het vroeg-Holoceen, en/of hellingsafzettingen van het Quartair. Deze karteereenheid is echter mogelijk afwezig. Daaronder bevinden zich fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan en daaronder mogelijk nog oudere fluviatiele afzettingen van het Eemiaan. In de andere delen van het onderzoeksgebied zijn bovenaan fluviatiele afzettingen, afzettingen van het Holoceen en mogelijk van het Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan) aanwezig.⁵

Figuur 12: Quartairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

⁵ www.geopunt.be/kaart

Figuur 13: Legende bij de quartairgeologische kaart (www.geopunt.be)

De bodemkaart (Figuur 14) situeert het westen van het onderzoeksgebied ter hoogte van opgehoogde gronden (ON). Verder naar het zuidwesten wordt een sterk gleyige kleibodem zonder profiel met reductiehorizont gesitueerd (Eep). Het gaat om een hydromorfe alluviale grond. De Ap horizont is goed ontwikkeld en vertoont duidelijke roestvlekken. Een A horizont vormt de geleidelijke overgang naar de C horizont. In de Leievallei rust het kleilig moedermateriaal op zandleem.⁶

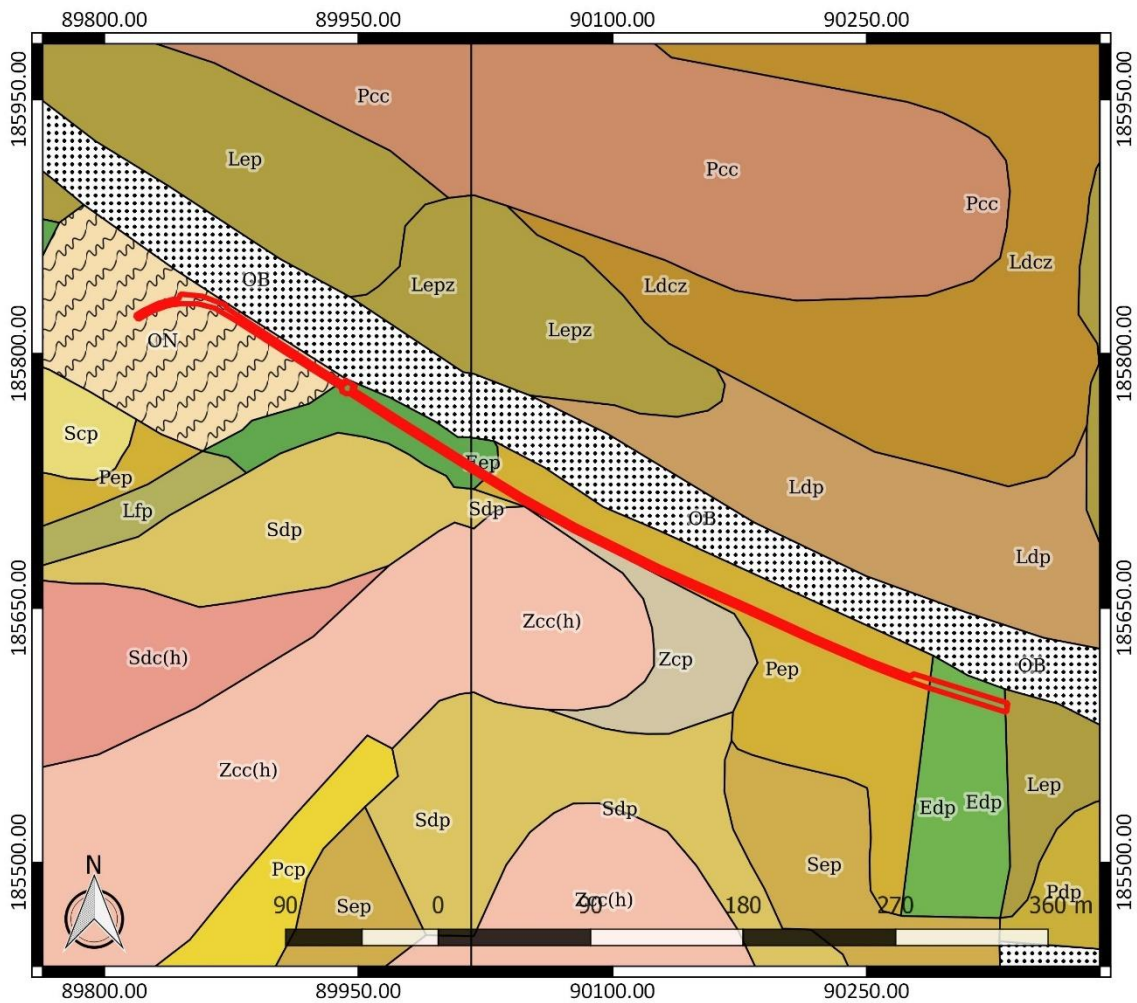
Centraal binnen het onderzoeksgebied komt een natte licht zandleembodem zonder profiel (Pep) voor. In dit centrale deel wordt mogelijk net ook nog een matig droge zandbodem zonder profiel (Zcp) aangesneden, die aan de rand van de zandige kouters voorkomt.⁷

Het oostelijke deel van het onderzoeksgebied wordt volgens de bodemkaart gekenmerkt door een matig gleyige kleibodem zonder profiel (Edp) en mogelijk wordt nog net een natte zandleembodem zonder profiel (Lep) aangesneden. De matig gleyige kleibodem zonder profiel is een alluviale bodem.

⁶ Sys 1967, 84

⁷ Sys 1965, 53

De humus A horizont is ca. 25 cm en sterk humeus. In de meeste gevallen gaat de klei ondiep over in een zandig substraat met schelpgruis.⁸

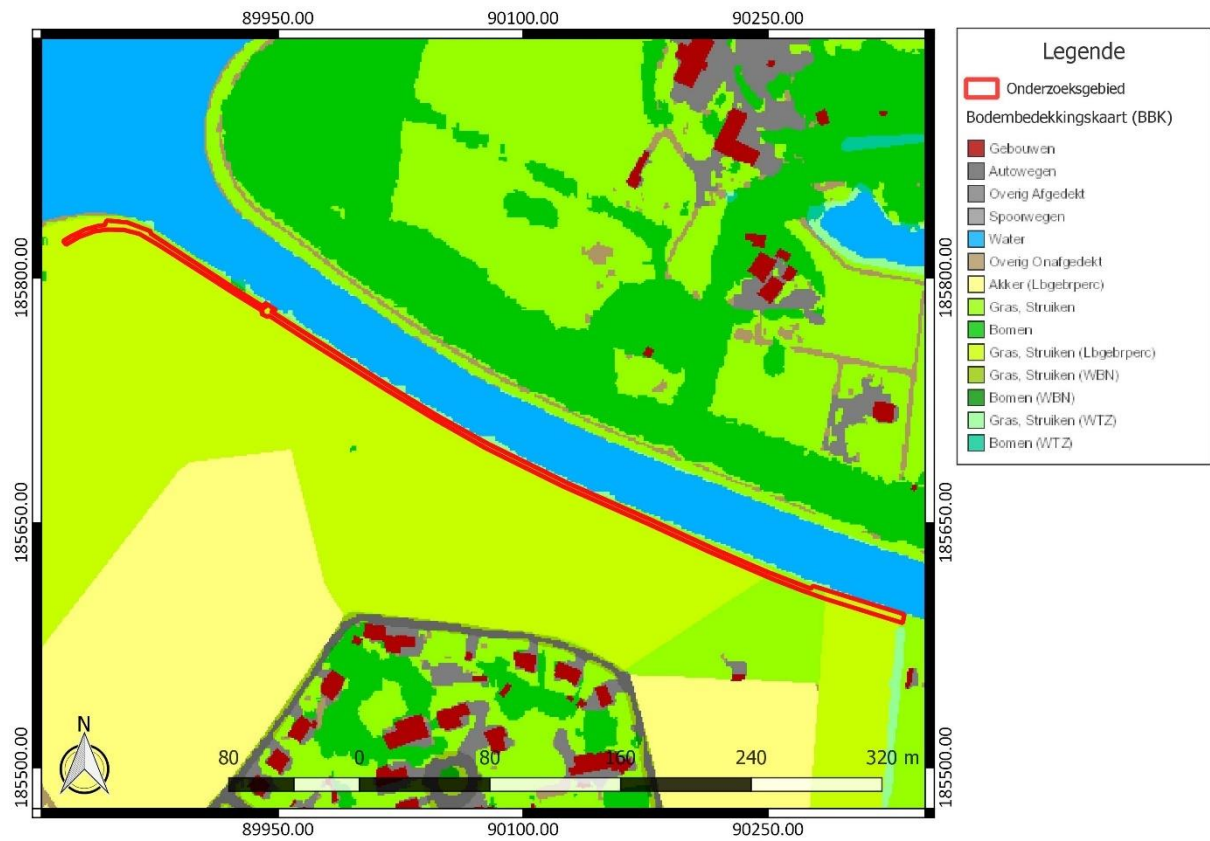

Figuur 14: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Het onderzoeksgebied wordt volgens de bodemgebruikskarta ingenomen door gras en struiken (Figuur 15). Dit beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 7).

Volgens de potentiële bodemerosiekaart is de erosiegevoeligheid binnen het onderzoeksgebied verwaarloosbaar tot zeer laag (Figuur 16).

⁸ Sys 1965, 75

Figuur 15: Bodemgebruikskartaar met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 16: Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

Petegem-aan-de-Leie werd voor het eerst vermeld in 1137. Het behoorde grotendeels toe aan het markizaat Deinze. De heerlijkheid was als leen aan de abdij van Drongen geschonken. De graaf van Vlaanderen had omstreeks 1090 de heerlijkheid van Drongen aan de heren van Aalst in leen gegeven. In 1293 verkreeg Petegem van Graaf Gwijde van Dampierre een stadskeure. Petegem bestond destijds uit twee delen: Petegem-Binnen en Petegem-Buiten. Petegem-Buiten bestond uit bos en heide. In 1469 werd Petegem-Binnen door Karel de Stoute bij Deinze gevoegd. Petegem-Buiten bleef zelfstandig bestaan.⁹

Op de Villaretkaart, genoemd naar Jean Villaret, ingenieur-geograaf bij het Franse hof en één van de makers (1745-1748), is te zien dat het onderzoeksgebied aansluit op de Leie. Het bevindt zich ter hoogte van grasland (Figuur 17). Ten oosten zien we Petegem-aan-de Leie.

Figuur 17: Villaretkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), is te zien dat het noordwesten en het zuidoosten van het onderzoeksgebied in gebruik is als grasland (meersen). Het centrale deel is in gebruik als akkerland (Figuur 18).

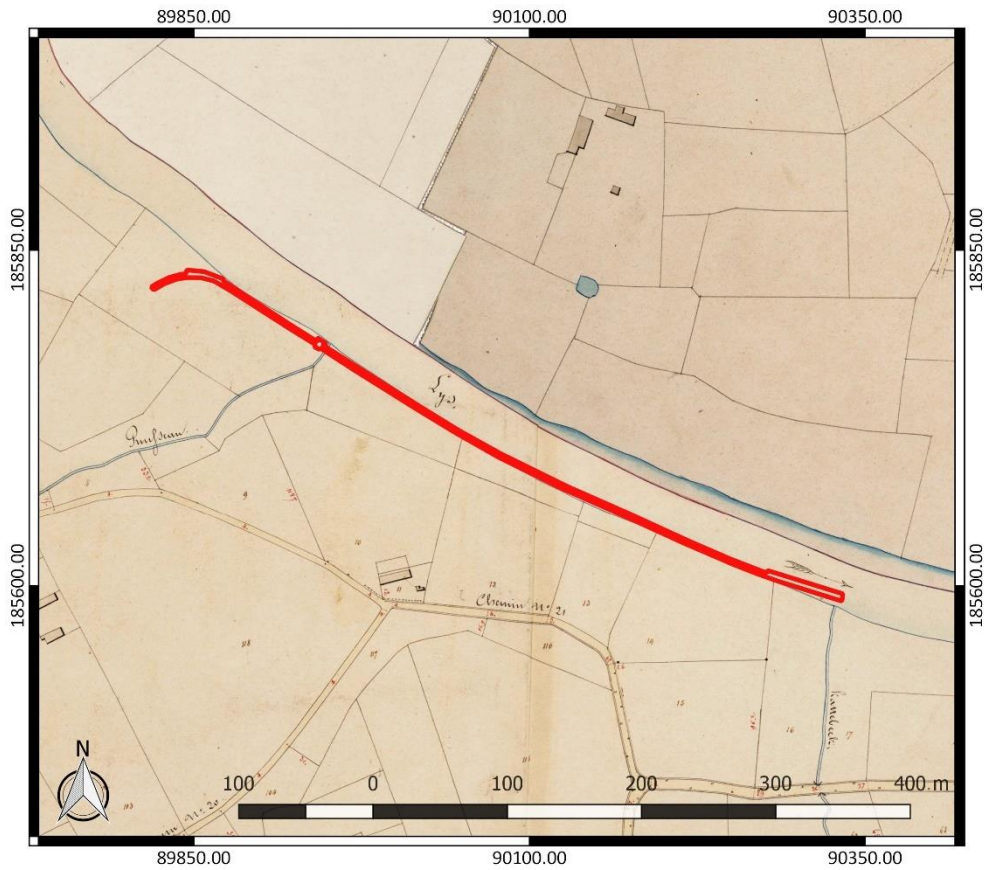
⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Petegem-aan-de-Leie [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14229> (Geraadpleegd op 28-01-2022)

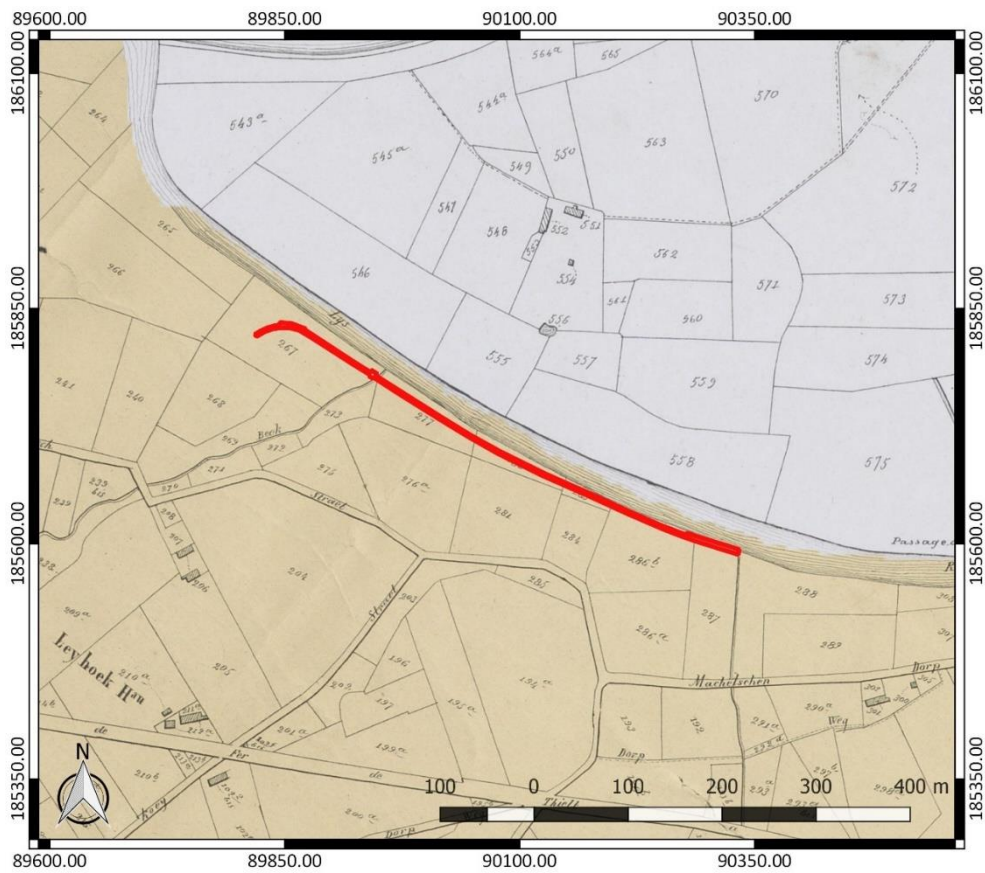
Figuur 18: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Op de Atlas der Buurtwegen (1841) is er nog steeds geen bebouwing te zien binnen het onderzoeksgebied. Vermoedelijk was het terrein nog steeds in gebruik als grasland en als akkerland (Figuur 19).

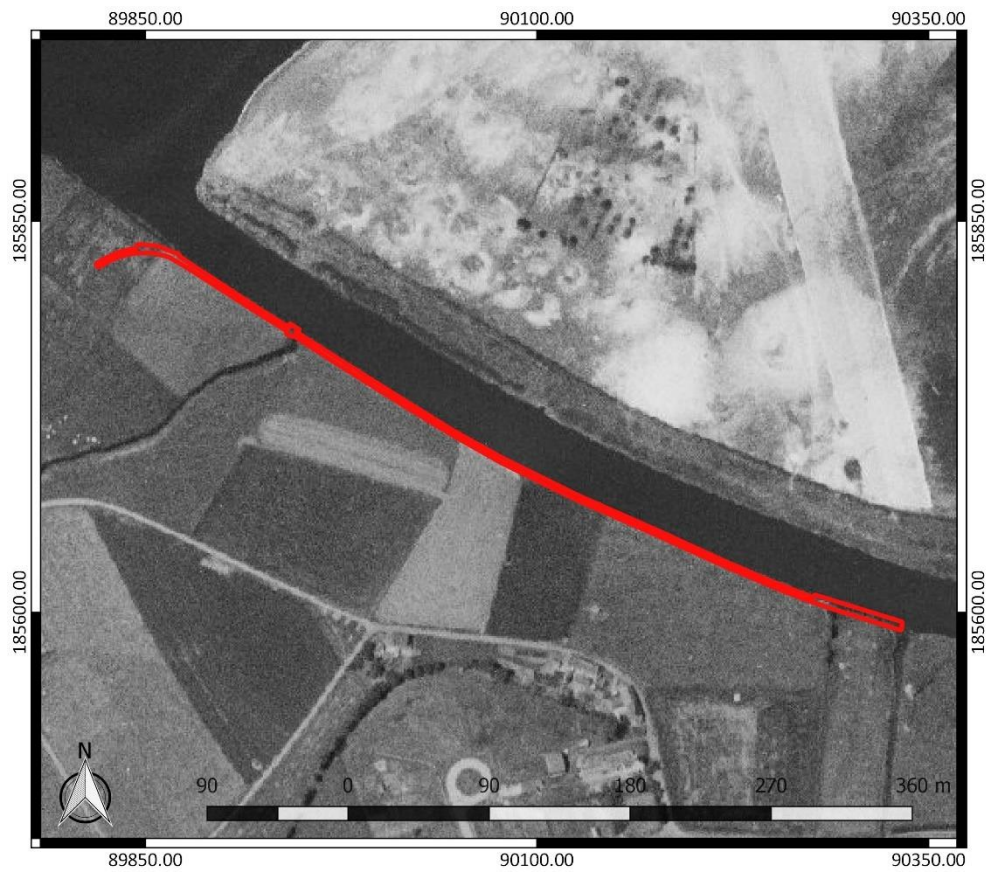
De Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van P.C. Popp (1842-1879) geeft een sterk gelijkend beeld weer. De straten ten zuidwesten van het onderzoeksgebied worden benoemd als de Leymeerschstraat en de Machelschen Dorpweg. De waterloop die in het noordwesten het onderzoeksgebied kruist, is de Tichelbeek. De beek in het zuidoosten is de Kattebeek. Ten zuidwesten van het onderzoeksgebied wordt het gehucht Leyhoek gesitueerd.

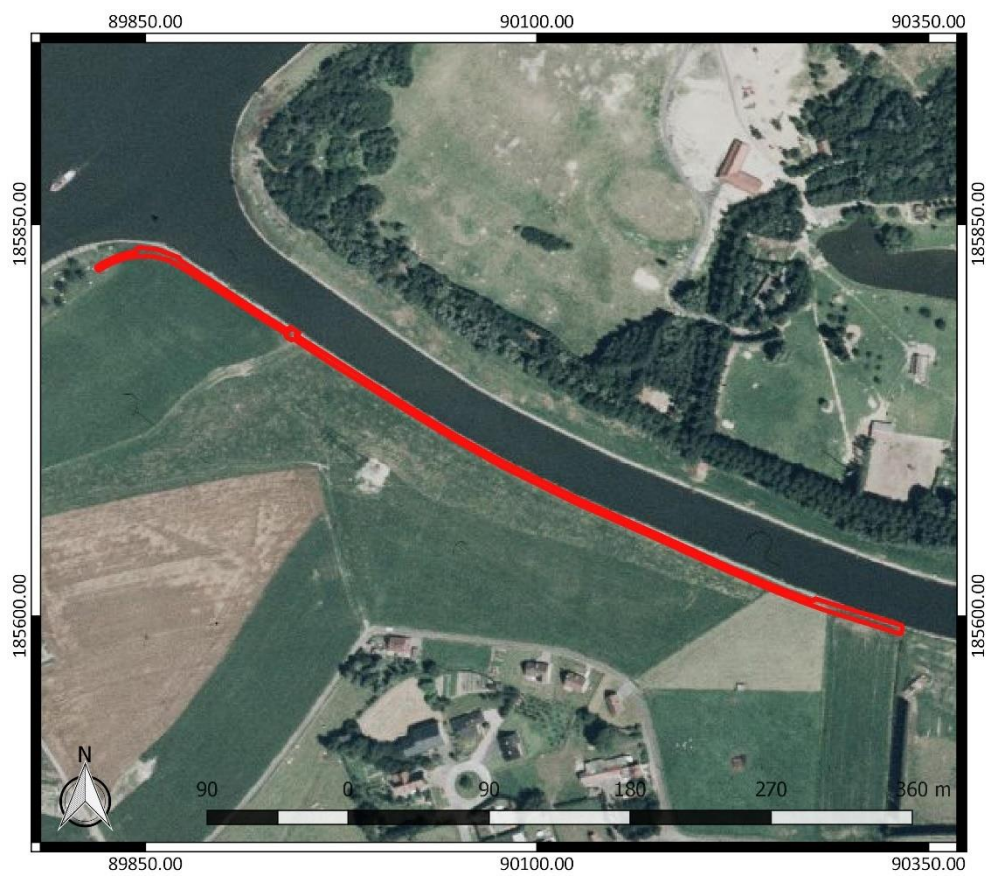
Figuur 19: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 20: Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 21: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

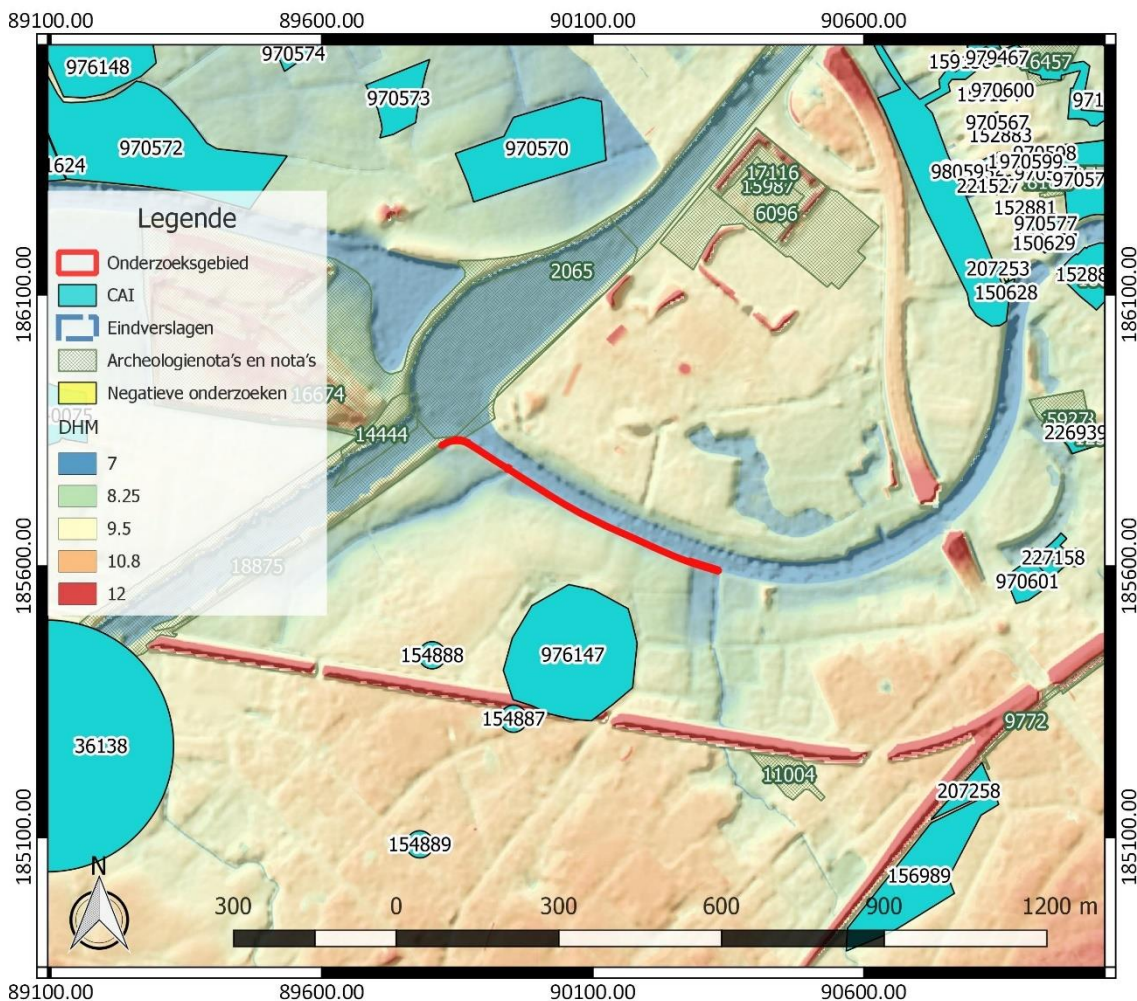

Figuur 22: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 21) situeert het onderzoeksgebied ter hoogte van grasland en/of akkerland. In het noorden is nu het Afleidingskanaal van de Leie op te merken. Een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 22) toont opnieuw een gebruik van het onderzoeksgebied als grasland en/of akkerland. Het beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 7). Verder zien we ook vanaf de luchtfoto uit 1979-1990 dat de Leie rechtgetrokken is en nu ook in het westen aan het onderzoeksgebied grenst.

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 23). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

Figuur 23: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://geo.onroerendergoed.be/>), weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DHM 5 m

De meest nabijgelegen CAI-locatie bevindt zich ten zuiden van het onderzoeksgebied (CAI ID 976147). Het betreft een circulaire structuur met een diameter van ca. 240 m die wordt ingesloten door de Tichelbeek en de Kattebeek.¹⁰ In de buurt hiervan zijn er nog drie andere CAI-locaties aanwezig. Het gaat in de eerste plaats om een circulaire structuur met een diameter van ca. 25 m die herkend werd

¹⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Petegem-aan-de-Leie 2 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/976147> (Geraadpleegd op 31-01-2022)

bij luchtfotografie (CAI ID 154887). Mogelijk gaat het om het restant van een begravingsstructuur.¹¹ Ook de twee andere locaties hebben betrekking op een circulaire structuur die vastgesteld werd bij luchtfotografie (CAI ID 154888 en 154889).¹² Nog wat verder naar het noordwesten werd een andere cirkelvormige structuur vastgesteld, die gevormd wordt door een perceelsbegrenzing (CAI ID 36138). De structuur heeft een diameter van ca. 175 m.¹³

Twee locaties bevinden zich ten zuidoosten van het onderzoeksgebied. Het gaat in de eerste plaats (CAI ID 156989) om een erf uit ijzertijd met een gebouwplattegrond, een waterkuil en een achttal spijkers. Verder werd ook een vermoedelijk brandrestengraf vastgesteld uit de ijzertijd of de Romeinse tijd en werden ook greppels, kuilen en paalsporen uit de volle en late middeleeuwen opgegraven. Daarin werden twee gebouwplattegronden onderscheiden.¹⁴ In een aansluitende zone werden een tweeschepig gebouw met waterput en greppels vastgesteld, waarvan de sporen dateren in de 10de of de 11de eeuw (CAI ID 207258).¹⁵

De voorgaande locaties liggen allemaal wel wat hoger dan het onderzoeksgebied. De locaties ten oosten sluiten qua landschappelijke ligging wat meer aan bij het onderzoeksgebied. De Parochiekerk Sint-Martinus en Sint-Antonius Abt heeft een zeer oude oorsprong (CAI ID 970601). Ze bestond reeds in 1147. De vierkante onderbouw van de kruisingstoren met Romaanse venstertjes in Doornikse steen dateert vermoedelijk uit 12de eeuw.¹⁶ Bij onderzoek aan de voormalige Sint-Martinuspastorie werden muurresten aangetroffen die verbonden kunnen worden aan gebouwen uit de 18de tot de 20ste eeuw (CAI ID 227158).¹⁷ Ten noordoosten bevinden zich verschillende andere CAI-locaties die verband houden met de historische stadskern van Petegem-aan-de-Leie. Ze zijn minder relevant voor het inschatten van het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied. Daarom lichten we ze niet individueel toe.

Ten noorden van het onderzoeksgebied bevinden zich een aantal CAI-locaties aan de overzijde van de Leie. Aan de voet van de kouterheuvel, in het colluviaal gebied, werd bij veldkartering lithisch materiaal gevonden uit het neolithicum (CAI ID 970570).¹⁸ Ook ter hoogte van een terrein gelegen tussen de kouterheuvel en de Leie, op de grens colluvium-alluvium werden bij veldprospectie lithische artefacten gevonden uit het neolithicum (CAI ID 970573).¹⁹ Vondsten die in het algemeen aan de steentijd kunnen toegewezen (vermoedelijk ook neolithicum) worden, werden aangetroffen aan de voet van de

¹¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Kouterken Circulaire structuur 523 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/154887> (Geraadpleegd op 31-01-2022)

¹² Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Kouterken Circulaire structuur 524 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/154888> (Geraadpleegd op 31-01-2022); Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Kouterken Circulaire structuur 1412 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/154889> (Geraadpleegd op 31-01-2022)

¹³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Biststraat I [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/36138> (Geraadpleegd op 31-01-2022)

¹⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Sint-Hubertstraat I [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/156989> (Geraadpleegd op 31-01-2022)

¹⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Sint-Hubertstraat [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/207258> (Geraadpleegd op 31-01-2022)

¹⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Parochiekerk Sint-Martinus en Sint-Antonius Abt [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/970601> (Geraadpleegd op 31-01-2022)

¹⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Kortrijkstraat [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/227158> (Geraadpleegd op 31-01-2022)

¹⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Dhoye (DZ24) [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/970570> (Geraadpleegd op 31-01-2022)

¹⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Dhoye (DZ28) [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/970573> (Geraadpleegd op 31-01-2022)

kouterheuvel (CAI ID 970574).²⁰ Op een locatie die zich aan de buitenbocht van de Leie (Leiebocht t.h.v. Grammene) bevindt, werden ook lithische artefacten uit het neolithicum gevonden (CAI ID 970572).²¹ Ten noorden werd verder nog een circulaire structuur vastgesteld met een diameter van ca. 150 m (CAI ID 976148).²²

Andere gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich al op vrij grote afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied of kennen een verschillende landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht. Archeologienota's of nota's van terreinen in de omgeving die geen relevante aanvulling op de reeds besproken CAI-locaties geven, lichten we daarom hier niet afzonderlijk toe.

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein? Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Het terrein is gelegen in het zuidelijke deel van de Vlaamse Vallei in en langs de alluviale vlakte van de Leie, nabij de overgang met de hoger gelegen ruggen van Oostrozebeke. Het terrein kent voor bepaalde periodes een gunstige landschappelijke ligging (zie verder). In de omgeving zijn verschillende waterlopen aanwezig. Archeologisch onderzoek in de nabije en de ruimere omgeving toont aan dat resten van de steentijd tot de nieuwste tijd kunnen voorkomen.

Vanaf de 18de eeuw beschikken we over historische kaarten en luchtfoto's om de gebruiksevolutie van het terrein te reconstrueren. Dit leert ons dat het terrein vanaf dan tot op heden in gebruik was als gras- en of akkerland, wat kan wijzen op een goed bewaard bodemarchief. De bodemkaart situeert het westen van het onderzoeksgebied ter hoogte van opgehoogde gronden. Een groot deel van het terrein wordt gekenmerkt door een alluviale kleibodem. Centraal binnen het onderzoeksgebied komt nog de rand van een natte licht zandleembodem zonder profiel voor ten noordoosten van de rand van de zandige kouters. Op basis van historische kaarten weten we dat deze zone gebruikt werd als akkerland, terwijl de rest van het terrein in gebruik was als nat grasland.

Wanneer we de landschappelijke ligging en de bodemkundige situatie van het onderzoeksgebied in beschouwing nemen, is de verwachting voor sporen na de steentijd eerder laag op basis van de natte bodemeigenschappen, hoewel de ligging aansluitend aan de Leie economisch interessant kan geweest zijn. Voor de steentijd is voor het centrale deel van het onderzoeksgebied de kans op het aantreffen van goed bewaarde steentijd artefactensites laag, op zijn minst in het bovenste deel van de bodem, omwille van de aanduiding op de bodemkaart als bodem zonder profiel. In het zuidoosten en het noordwesten kunnen onder de kleipakketten afgedekte archeologische sites aanwezig zijn. Deze zullen zich dan grotendeels dieper bevinden dan 125 cm (diepte boringen kartering bodemkaart).

²⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Dhoye (DZ29) [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/970574> (Geraadpleegd op 31-01-2022)

²¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Dhoye (DZ27) [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/970572> (Geraadpleegd op 31-01-2022)

²² Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Dhoye [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/976148> (Geraadpleegd op 30-01-2022)

Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen het grootste deel van het onderzoeksgebied worden werken gepland. De voornaamste werken omvatten de aanleg van een fietspad en een houten vangrail. De werken betekenen een verstoring van het bodemarchief over een breedte van ca. 3 m en een diepte van gemiddeld ca. 40 cm. Daaruit kunnen we besluiten dat de bijkomende negatieve impact op het bodemarchief erg beperkt is.

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied enkel archeologisch potentieel kent voor begraven steentijd artefactensites. Deze inschatting is gebaseerd op de landschappelijk ligging van het terrein in en langs de alluviale vlakte van de Leie, nabij de overgang met de hoger gelegen ruggen van Oostrozebeke. Het bevindt zich langs een buitenbocht van de Leie. De verwachting voor sporen na de steentijd is eerder laag op basis van de natte bodemeigenschappen, hoewel de ligging aansluitend aan de Leie economisch interessant kan geweest zijn. In het centrale deel is de verwachting voor steentijd artefactensites eveneens laag omwille van het ontbreken van kleiafzettingen en landbouwactiviteiten in het verleden. In het zuidoosten en het noordwesten kunnen wel nog afgedekte sites aanwezig zijn, maar die verwachten we dan op een diepte van 1,25 m of meer.

De verstoring die uitgaat van de geplande werken is erg beperkt. Het betreft een bodemingreep van ca. 40 cm over een breedte van 3 m. De beperkte breedte van het onderzoeksgebied en de beperkte verstoringsdiepte die de geplande werken zullen kennen, beperken verder het potentieel op kennisvermeerdering in geval van verder vooronderzoek. We komen tot het besluit dat de negatieve impact van de geplande werken op het aanwezige bodemarchief erg beperkt is en dat de uitvoering van verder vooronderzoek slechts een beperkt potentieel op kennisvermeerdering inhoudt. Daarom worden in het kader van de geplande werken geen bijkomende archeologische maatregelen meer nodig geacht.

3 Samenvatting

In het kader van de aanleg van een fietssnelweg langs de Leie, ten noordoosten van de Leiemeersstraat en de Machelenstraat werd een evaluatie van het archeologisch potentieel van het terrein gemaakt. Dit werd afgezet tegenover de impact die de geplande werken op het bodemarchief zullen hebben. De archeologische verwachting voor relevante archeologische sporen blijkt slechts laag en ook de aanwezigheid van goed bewaarde steentijd artefactensites binnen de verstoringsdiepte van de geplande werken blijkt weinig waarschijnlijk. Mogelijk aanwezige afgedekte steentijd artefactensites worden niet geraakt bij de realisatie van de geplande werken. We komen tot het besluit dat de negatieve impact van de geplande werken op het aanwezige bodemarchief erg beperkt is en dat de uitvoering van verder vooronderzoek slechts een beperkt potentieel op kennisvermeerdering inhoudt. Daarom worden in het kader van de geplande werken geen bijkomende archeologische maatregelen meer nodig geacht.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

De Moor, G., 1997: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 21 Tielt*, Gent.

Sys, C., 1965: *Bodemkaart van België. Verklarende tekst bij het kaartblad Deinze 69 E*, Gent.

Sys, C., 1967: *Bodemkaart van België. Verklarende tekst bij het kaartblad Dentergem 69 W*, Gent.

4.2 Websites

Cartesius (2022)
<https://www.cartesius.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2022)
<https://dov.vlaanderen.be/>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2022)
<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2022)
<https://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2022)
<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2022)
<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

